

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimintaympäristön kuvaus

Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristö muuttui perustavanlaatuisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. Euroopan ja Suomen turvallisuustilanne on vakavampi ja vaikeammin ennakoitavissa kuin kertaakaan kylmän sodan jälkeen.

Turvallisuuspoliittisen uudelleenarvioinnin seurauksena Suomi ja Ruotsi hakivat Naton jäsenyyttä. Suomesta tuli Naton jäsen 4.4.2023. Venäjän Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan jälkeen Naton toiminnassa on korostunut 5 artiklan mukainen yhteinen puolustus, ja Nato on vahvistanut sotilaallista läsnäoloaan itäisissä jäsenmaissa.

Suomen arktisten lähialueiden ja Itämeren sotilasstrateginen merkitys on kasvanut. Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen tai poliittiseen painostukseen varaudutaan ylläpitämällä ja kehittämällä omaa vahvaa puolustuskykyä ja yhdessä liittolaismaiden ja kumppaneiden kanssa. Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyydet laajentavat merkittävästi Naton yhteisen puolustuksen vastuualueita Pohjois-Euroopassa. Suomen alue otetaan huomioon Naton operatiivisessa suunnittelussa, johon Suomikin osallistuu. Natossa on käynnissä arvio, millä tavoin Suomi integroidaan mahdollisimman nopeasti osaksi Naton yhteistä pelotetta ja puolustusta. Suomi osallistuu yhteisen pelotteen tuottamiseen sekä varautuu tukemaan muita liittolaisia mahdollisen yhteisen puolustuksen tilanteessa.

Toimintaympäristön muutos edellyttää kykyä toimia, ennaltaehkäistä ja puolustautua kaikissa operatiivisissa toimintaympäristöissä. Toimintaympäristön seuranta- ja analysointikykyyn, alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen sekä valmiuden ylläpidon merkitys korostuu. Puolustuksen kehittämisessä on varauduttava myös Ukrainassa käynnissä olevan sodan kaltaiseen laajaan, pitkäkestoiseen ja moniulotteiseen kriisiin.

Suomen sotilaallinen puolustaminen, kokonaismaanpuolustus ja kokonaisturvallisuus kytkeytyvät yhä tiiviimmin toisiinsa. Varautuminen tuottaa valmiuden yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiselle kaikissa turvallisuustilanteissa. Tulevina vuosina korostuvat sekä sotilaallinen että kattavampi yhteiskunnallinen varautuminen laaja-alaiseen vaikuttamiseen, jota kehittyvä teknologia osaltaan mahdollistaa ja vauhdittaa. Eri politiikka-alojen välinen keskinäisriippuvuus on kasvanut, mikä tulee huomioida puolustuskyvyn ylläpidossa ja kehittämisessä. Toimintaympäristössä korostuvat ennakointi, tiedonvaihto, eri hallinnonalojen yhteistyö ja valmius toimia nopeasti kehittyvissä tilanteissa sekä kansallisesti että yhteistyössä kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tärkeimmät osatekijät ovat Suomen laissa puolustusministeriön hallinnonalalle säädetyt tehtävät sekä hallitusohjelman, valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen sekä puolustusselonteon (VNS 3/2022 vp, VNS 1/2022 vp, VNS 8/2021 vp, VNS 4/2020 vp) ja Yhteiskunnan turvallisuusstrategian linjausten ja niissä asetettujen tavoitteiden toteuttaminen.

Petteri Orpon hallituksen ohjelman (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58) mukaan Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpinä päämäärinä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Naton jäsenmaana Suomi ylläpitää vahvaa kansallista puolustuskykyä kaikissa olosuhteissa sekä varautuu vastaanottamaan apua liittolaisiltaan sekä antamaan apua ja tukemaan muita Nato-jäsenmaita velvollisuuksiensa mukaisesti.

Suomen puolustus perustuu vahvaan kansalliseen puolustuskykyyn osana liittokunnan yhteistä pelotetta ja puolustusta. Hallitusohjelman mukaan Suomi osallistuu täysimääräisesti Naton kaikkeen toimintaan ilman ennakkorajoituksia, mukaan lukien Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin sekä sitoutuu Naton 360-asteiseen eli koko liittokunnan kattavaan pelotteeseen ja yhteiseen puolustukseen.

Osana Naton yhteistä pelotetta ja puolustusta Suomi puolustaa aluettaan ja kansalaisiaan kokonaismaanpuolustuksen periaatteiden mukaisesti kaikkia yhteiskunnan voimavaroja hyödyntäen. Puolustusta ylläpidetään ja kehitetään hallitusohjelman ja puolustuselontekojen mukaisesti vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

Puolustusyhteistyöllä vahvistetaan Suomen ja liittokunnan puolustusta keskeisimpien liittolaisten ja kumppanien kanssa kaikissa turvallisuustilanteissa. Suomeen kohdistuvaan laaja-alaiseen vaikuttamiseen varaudutaan yhteistoinnassa muiden toimijoiden kanssa kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti. EU:n puolustusyhteistyön syventäminen säilyy Suomen EU-politiikan prioriteettina ja EU:n puitteissa annetut sitoumukset toteutetaan. Muuta puolustusyhteistyötä kehitetään ottaen huomioon Suomen toteutunut Nato-jäsenyys.

Puolustusministeriön hallinnonalalle asetetaan seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet, joita toteutetaan Pohjois-Atlantin sopimuksen (SopS 18/2023) sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen (SopS 43/2023) mukaisesti:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 arvio
Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka	erinomainen	hyvä	hyvä
— toimintaedellytykset puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiseksi			
— puolustuksen yhteensovittaminen osaksi Naton yhteistä puolustusta			
Ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky ja kyky sotilaallisen voimankäytön torjuntaan	hyvä	hyvä	hyvä
— ennakkovaroituksen mahdollistava tilannekuva ja analyysikyky turvallisuusympäristöön vaikuttavista tekijöistä			
— kyky valvoa alueellista koskemattomuutta sekä ehkäistä ennalta ja tarvittaessa torjua alueloukkaukset hyödyntäen mahdollisuudet yhteistyöhön liittolaisten kanssa			
— valmius ja kyky osana liittokuntaa torjua sotilaallisen voiman käyttö ja sillä uhkaaminen koko maan alueella sekä osallistuminen Naton yhteisen pelotteen ja puolustuksen tehtäviin koko liittokunnan alueella			
— puolustuksen yhteensovittaminen osaksi Naton yhteistä pelotetta ja puolustusta			
— kyky muodostaa painopiste tilanteen vaatimusten mukaisesti yhteistyössä Nato-liittolaisten kanssa torjuessaan sotilaallisen voiman käyttöä			
— toimintavalmius Naton tehtäviin liittokunnan asettamien velvoitteiden ja valmiusvaatimusten mukaisesti			
— kyky ottaa vastaan muun yhteiskunnan tukea Suomen sotilaalliseksi puolustamiseksi kokonaismaanpuolustuksen periaatteiden mukaisesti			
— valmius kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen			
— osallistuminen liittokunnan jäsenenä kansainväliseen puolustusyhteistyöhön, ml. harjoitustoiminta, suorituskykyjen kehittäminen ja materiaaliyhteistyö, sisällöllisesti merkittävällä tavalla			
Turvallinen yhteiskunta sekä varautuminen laaja-alaisen vaikuttamisen torjuntaan	hyvä	hyvä	hyvä

	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 arvio
— osallistuminen valtioneuvoston turvallisuusjohtamisen uudistukseen kokonaisturvallisuuden, kokonaismaanpuolustuksen ja Suomen sotilaallisen puolustuksen johtamisen erityispiirteiden ja tarpeiden huomioimiseksi			
— valmius tukea muita viranomaisia			
Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen	hyvä	hyvä	hyvä
— sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistuminen tukemaan Suomen ulkopoliittisia tavoitteita, Puolustusvoimien suorituskykyjen yhteisoperaatiokykyjä ja henkilöstön toimintakykyä			
— toteutetut sotilaalliset kriisinhallintatehtävät sekä kansainvälisen avunantamisen tehtävät, konsulipalvelujen tuen tehtävät ja Naton pysyvät rauhanajan tehtävät			
— valmius osallistua uusiin sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin, kansainvälisen avunantamisen tehtäviin, konsulipalvelujen tuen tehtäviin ja Naton pysyviin rauhanajan tehtäviin			

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista arvioidaan kansallisesti hallituksen vuosikertomuksen laatimisesta annetun ohjeistuksen mukaisesti. Arviointi perustuu kokonaisarvioon hallitusohjelman ja valtioneuvoston selontekojen linjausten ja tavoitteiden toteutumisesta puolustuksen valmiuden ja suorituskyvyn kehittämisessä sekä toimintaedellytysten parantamisessa.

Nato arvioi jäsenmaiden panostusta yhteiseen puolustukseen useilla määrällisillä ja laadullisilla mittareilla, jotka Suomi ottaa huomioon puolustuksensa kehittämisessä ja resursoinnissa ja raportoi näiden toteutumisesta Natolle. Naton jäsenmaille asetetaan tavoitteita, jotka nousevat puolustussuunnitteluprosessista, operatiivisista suunnitelmista ja niiden pohjalta laaditusta joukkorakenteesta. Tarvittavia suorituskykyjä kehitetään ja arvioidaan säännöllisesti osana liittokunnan puolustussuunnitteluprosessia (NATO Defence Planning Process, NDPP).

Sukupuolten tasa-arvo

Puolustusministeriön hallinnonalalla on lähtökohtana tasa-arvoinen toimintaympäristö ja yhdenvertaiset toimintatavat kaikkia organisaatioissa työskenteleviä, opiskelevia ja asepalvelustaan suorittavia kohtaan.

Naisten hakeutumista vapaaehtoiseen asepalvelukseen ja sotilastehtäviin edistetään eri toimenpitein. Kutsuntauudistuksen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa koko ikäluokan maanpuolustustietämystä, mikä osaltaan voi kannustaa naisia hakeutumaan asepalvelukseen. Asevelvollisten ja vapaaehtoisesti palvelukseen hakeutuvien naisten kutsuntaprosessin eri vaiheita kehittämällä luodaan selkeä, valtakunnallisesti yhteismitallinen ja loogisesti etenevä kokonaisuus, joka palvelee laajasti uudistukselle asetettuja tavoitteita. Vapaaehtoiseen asepalvelukseen hakeutuvien naisten määrää pyritään kasvattamaan asteittain 2 000:een. Vuosina 2020–2023 toteutettu yhteismajoituskokeilu on vakiinnettu säädösmuutoksin.

Puolustushallinnon tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa kuvataan toimet, joilla tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti edistetään ja epäkohtiin puututaan. Asevelvollisten koulutuksessa pyritään enenevissä määrin huomioimaan tasa-arvo ja muu monimuotoisuus. Yhdenvertainen ja myönteinen palveluskokemus on keskeistä kaikkialla Puolustusvoimissa. Suunnitelmissa huomioidaan myös valtioneuvoston rasismin vastaisen ja hyvien väestösuhteiden edistämisen toimintaohjelma (Oikeusministeriön julkaisuja 2021:34) ja yhdenvertaisuustiedonanto (Valtioneuvoston tiedonanto 31.8.2023 VNT 2/2023 vp).

Puolustushallinto toteuttaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” ja sitä tukevan neljännen kansallisen toimintaohjelman 2023–2027 periaatteita kaikissa sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa. Tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmat sisällytetään turvallisuussektorin ja kriisinhallinnan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja koulutukseen. Tavoitteena on, että naisten osuus sotilaallisesta krii-

sinhallintahenkilöstöstä on vähintään 7 % ja että gender-neuvonantajien ja -yhdysheikilöiden määrää lisätään. Puolustushallinto on mukana EU- ja Nordefco-yhteistyössä sekä Naton jäsenmaana kehittämässä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävää kriisinhallintatoimintaa.

Hallinnonalan henkilötyövuosimäärä

Hallinnonalan henkilötyövuosimäärä kasvaa noin 170 henkilötyövuodella vuoteen 2024 verrattuna aiheutuen pääasiassa uusista Suomen Nato-jäsenyyteen liittyvistä tehtävistä Puolustusvoimissa sekä vuoden 2021 puolustuslontekoon perustuvasta Puolustusvoimien pysyvästä henkilöstölisäyksestä.

Vuoden 2021 puolustuslontekoon perustuvaa Puolustusvoimien pysyvää henkilöstölisäystä vuonna 2025 on 128 henkilötyövuotta. Monitoimihävittäjien hankinnan määräaikaisen lisähenkilöstön määrän arvioidaan kasvavan 15 henkilötyövuodella vuonna 2025.

Kestävä kehitys

Puolustusministeriön hallinnonala jatkaa YK:n kestäväen kehityksen (Agenda 2030) edistämistä painopisteinä vakaus ja turvallisuus, henkilöstön ja koulutettavien hyvinvointi, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, ympäristövastuullisuus, energia- ja ilmastovastuullinen toiminta sekä elinkaariajattelun ja kiertotalouden tukeminen:

— Osallistutaan sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin ja koulutetaan henkilöitä sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin tavoitteena kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean loppuraportin suosituksen mukaisesti vahvistaa osallistumista pitäen vuoden 2020 osallistumistasoa noin 400 sotilasta vähimmäislähtökohtana.

— Jatketaan ympäristöstrategian toimeenpanoa sekä panostetaan ympäristöriskien hallintaan ja haittojen ennaltaehkäisyyn 4 milj. euroa.

— Jatketaan Puolustusvoimien energia- ja ilmasto-ohjelman 2022—2025 toimeenpanoa valtioneuvoston hiilineutraaliustavoitteen tukemiseksi.

— Raportoidaan puolustushallinnon kestäväen kehityksen edistymisestä jo vakiintuneella mallilla.

Puolustushallinto tukee hallitusohjelman hiilineutraalisuustavoitteen (Hiilineutraali Suomi 2035) toteutumista puolustuskyvystä tinkimättä. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen tähtäviä toimenpiteitä jatketaan ja yhteiskunnan energiamurroksesta aiheutuviin muutoksiin valmistaudutaan Puolustusvoimien energia- ja ilmasto-ohjelman mukaisesti. Puolustushallinnon tavoitteena on hiilineutraalius kiinteistöenergian kulutuksen aiheuttamissa päästöissä sekä päästöjen vähentäminen maa- ja meriliikenteessä ja sotilasilmailussa pitkällä aikavälillä.

Pääloukan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2024	2025
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
27.10.01	<i>Puolustusvoimien toimintamenot</i> (siirtomääräraha 2 v)		
	— tilausvaltuus	150,2	150,3
27.10.18	<i>Puolustusmateriaalihankinnat</i> (siirtomääräraha 5 v)		
	— tilausvaltuus	116,0	497,9

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2023—2025

	v. 2023 tilinpäätös 1000 €	v. 2024 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2025 esitys 1000 €	Muutos 2024—2025	
				1000 €	%
01. Puolustuspolitiikka ja hallinto	464 568	493 383	561 244	67 861	14
01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 912	17 856	19 173	1 317	7
(21.) Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	2 875	2 875	—	-2 875	-100
(28.) Toimintameno säästö (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	420 336	450 085	514 763	64 678	14
66. Jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	24 445	22 567	27 308	4 741	21
10. Sotilaallinen maanpuolustus	5 605 694	5 413 472	5 679 119	265 647	5
01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 253 291	2 357 200	2 478 609	121 409	5
18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 5 v)	1 926 520	1 544 135	1 489 221	-54 914	-4
19. Monitoimihävittäjien hankinta (siirtomääräraha 5 v)	1 417 953	1 502 342	1 702 374	200 032	13
50. Maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	7 930	9 795	8 915	-880	-9
30. Sotilaallinen kriisinhallinta	67 536	66 120	64 930	-1 190	-2
20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 3 v)	67 535	66 110	64 920	-1 190	-2
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	1	10	10	—	0
Yhteensä	6 137 798	5 972 975	6 305 293	332 318	6
Henkilötyövuosien kokonaismäärä	13 153	13 345	13 516		

01. Puolustuspolitiikka ja hallinto

Selvitysosa: Puolustusministeriö vastaa valtioneuvoston osana ja hallinnonalan ohjaajana puolustuspolitiikan ja puolustusyhteistyön, sotilaallisen maanpuolustuksen, muiden viranomaisten tukemisen, kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen sekä sotilaallisen kriisinhallinnan ohjauksesta, valmistelusta ja seurannasta sekä kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisesta. Toiminnan tavoitteena on toimintaympäristön vaatimuksia vastaavat toimintaedellytykset puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle. Painopisteenä on Suomen puolustuksen yhteensovittaminen osaksi Naton yhteistä puolustusta.

Puolustusministeriölle asetetut tulostavoitteet:

- Laatii tiiviissä yhteistyössä Puolustusvoimien sekä muiden hallinnonalojen kanssa valtioneuvoston puolustusselonteon tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan ohjauksessa.
- Jatkaa Suomen Nato-integraation toimeenpanoa, osallistuu liittokunnan toimintaan ja toteuttaa Suomelle asetetut velvoitteet.
- Jatkaa puolustusyhteistyön kehittämistä vahvistaakseen Suomen ja liittokunnan puolustusta keskeisimpien liittolaisten ja kumppanien kanssa kaikissa turvallisuustilanteissa.
- Käynnistää DCA-sopimuksen poikkihallinnollisen toimeenpanon eduskunnan ratifioinnin jälkeen.
- Edistää EU:n strategisen kompassin toimeenpanoa jalkauttamalla sitä tukevia strategioita (mm. avaruuspuolustus) ja kontribuomalla unionin nopean toiminnan kyvyn tuottamiseen.
- Tukee Puolustusvoimia strategisten suorituskykyhankkeiden ennakoivassa ja aktiivisessa toimeenpanossa ja resursoinnissa.
- Määrittelee pitkän aikavälin Ukraina-tuen ja -yhteistyön tavoitteet ja resurssit.
- Ohjaa valmistelua ja toimeenpanee Ukrainan materiaali- ja koulutustukea koskevat päätökset.
- Kehittää yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa asevelvollisuusjärjestelmää yhteiskunnan ja toimintaympäristön muutoksia seuraten ja Nato-jäsenyyden tuomat vaatimukset huomioiden.
- Varmistaa henkilöstön riittävyyden ja jaksamisen muuttuneessa toimintaympäristössä.
- Laatii kyberpuolustusdoktriinin kyberturvallisuusstrategian ja valtioneuvoston puolustusselonteon rinnalla, ja käynnistää lainsäädäntöhankkeen kyberpuolustuksen toimintaedellytysten varmistamiseksi.

01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 173 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Turvallisuuskomitean sihteeristön menojen maksamiseen
- 2) ministeriön yhteydessä toimivien neuvottelukuntien ja muiden vastaavien toimielimien menojen maksamiseen
- 3) toimialaan liittyvän tutkimus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta käytetään arviolta 1 100 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Toimintaympäristön muutoksesta, Nato-jäsenyydestä ja Ukrainalle annettavasta tuesta aiheutuneet uudet tehtävät edellyttävät tehtävä- ja henkilömäärän lisäämistä noin 13 henkilötyövuodella, mikä aiheuttaa pysyvän kustannusvaihtelun toimintamenoihin. Puolustusministeriön tehtävä- ja henkilömäärän lisäys katetaan hallinnonalan sisäisellä määrärahan siirrolla momentilta 27.10.18.

Nato-jäsenyyteen liittyvässä kansainvälisessä toiminnassa tarvittavat tietojärjestelmät aiheuttavat vuodesta 2025 alkaen 200 000 euron kustannukset. Kustannukset aiheutuvat pääosin tietojärjestelmien käyttö- ja ylläpitomaksuista. Nato-jäsenyys edellyttää kykyä käsitellä Naton turvallisuusluokiteltuja tietoja sekä pitää yhteyttä Naton organisaatio-rakenteisiin.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Bruttomenot	18 530	18 071	19 378
Bruttotulot	207	215	205
Nettomenot	18 323	17 856	19 173
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 046		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 635		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ministereiden, heidän valtiosihteereidensä ja erityisavustajiensa sihteereiden palkkamenot (siirto momentille 23.01.02) (HO 2023)	-1
Nato-jäsenyys	200
Puolustussektorin erityisasiantuntijat Suomen Nato-edustustoon (siirto momentille 24.01.01)	131
Puolustussektorin kansallinen asiantuntija (VNC) (siirto momentille 24.01.01)	58
Siirto momentille 27.01.66	-121
Siirto momentilta 27.10.18	1 000
Palkkausten tarkistukset	50
Yhteensä	1 317
2025 talousarvio	19 173 000
2024 II lisätalousarvio	-403 000
2024 talousarvio	17 856 000
2023 tilinpäätös	16 912 000

(21.) Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Momentin lakkauttaminen (Lisätoimet 2024)	-2 875
Yhteensä	-2 875
2024 talousarvio	2 875 000
2023 tilinpäätös	2 875 000

(28.) Toimintameno säästö (siirtomääräraha 2 v)

29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 514 763 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arvonlisäveron laskennallinen tarve	64 678
Yhteensä	64 678

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	514 763 000
2024 talousarvio	450 085 000
2023 tilinpäätös	420 336 021

66. Jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 27 308 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) 26 158 000 euroa Pohjois-Atlantin liiton (North Atlantic Treaty Organisation, NATO) jäsenmaksuihin ja maksu-osuuksiin
- 2) Euroopan puolustusviraston (European Defence Agency, EDA) jäsenmaksuun
- 3) räjähtävän materiaalin turvallisuuteen keskittyvän järjestön (Munitions Safety Information Analysis Center, MSIAC) jäsenmaksuun
- 4) muiden kansallisten ja kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen sekä muiden rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon välittömien Nato-jäsenyyteen liittyvien maksuosuuksien sekä kansainvälisten jäsenmaksujen korotukset. Puolustusministeriö maksaa muita kuin Nato-jäsenyyteen liittyviä kansallisia ja kansainvälisiä jäsenmaksuja yhteensä noin 1 150 000 eurolla vuonna 2025.

Naton sotilasbudjetin maksuosuudessa on otettu huomioon 75 prosenttia vuoden 2025 maksuosuudesta ja 25 prosenttia vuoden 2026 maksuosuudesta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Nato-jäsenyydestä aiheutuvat kustannukset	26 158 000
— Naton sotilasbudjetti (Military Budget)	21 955 000
— Naton turvallisuusinvestointiohjelma (NATO Security Investment Programme, NSIP)	3 750 000
— Naton DIANA-aloite (Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic)	453 000
Euroopan puolustusvirasto (European Defence Agency EDA)	875 000
Räjähtävän materiaalin turvallisuusjärjestö (Munitions Safety Information Analysis Center)	105 000
Muut jäsenmaksut	170 000
Muut rahoitusosuudet	-
Yhteensä	27 308 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Naton DIANA-aloite	181
Naton sotilasbudjetti	3 689
Naton turvallisuusinvestointiohjelma	750
Siirto momentilta 27.01.01	121
Yhteensä	4 741
2025 talousarvio	27 308 000
2024 I lisätalousarvio	30 000 000
2024 talousarvio	22 567 000
2023 tilinpäätös	24 445 000

10. Sotilaallinen maanpuolustus

Selvitysosa: Puolustusvoimien ensisijaisena tehtävänä on muodostaa ennaltaehkäisevä sotilaallinen pidäke ja tarvittaessa torjua maahamme kohdistuvat hyökkäykset. Puolustusta kehitetään pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti yhtenä kokonaisuutena osana liittouman yhteistä puolustusta ja pelotetta.

Puolustusvoimat jatkaa Nato-jäsenyyteen liittyvää sotilaallista yhteensovittamista, jossa korostuu erityisesti yhteisoperaatiokyvyn kehittäminen. Puolustusvoimat valmistautuu toimimaan osana Naton alueellista suunnitelmaa sekä osallistumaan Naton rauhan ajan tehtäviin ja valmiusvelvoitteisiin. Puolustusjärjestelmän pitkän aikavälin kehittämisen ja Naton puolustus suunnittelun yhteensovittaminen on käynnistetty. Naton puolustus suunnitteluprosessissa asetettavat tavoitteet toteutuvat vaiheittain osana Puolustusvoimien pitkän aikavälin kehittämistä.

Puolustusta kehitetään nopeutetulla aikataululla muuttuneen toimintaympäristön kasvaneiden vaatimusten mukaisesti. Talousarviossa myönnettävillä mahdollisilla lisäresursseilla täydennetään pitkällä aikavälillä syntyneitä materiaalisen valmiuden puutteita, lisätään Puolustusvoimien henkilöstömäärää ja nostetaan toiminnan ja valmiuden tasoa.

Puolustusvoimat kehittää yhteistoimintakykyä Suomen keskeisten liittolaisten ja kumppanien kanssa. Tämä vahvistaa Suomen turvallisuutta ja luo edellytykset toimien koordinoinnille ja yhteensovittamiselle.

Tuotokset ja laadunhallinta

Puolustusvoimien tärkeimmät tuotokset ovat suorituskykyiset joukot ja järjestelmät, joilla toteutetaan lakiin perustuvia tehtäviä. Puolustuskyvyn parantamiseksi Puolustusvoimien toiminnan tason ylläpitäviä resursseja vahvistetaan. Jatkossa tuotoksissa tullaan huomioimaan myös osallistuminen Naton yhteisen puolustuksen rauhanajan tehtäviin.

Puolustusvoimille asetettavat tuotosten ja laadunhallinnan tulostavoitteet:

- Ennaltaehkäisevä kyky ja valmius toteuttaa sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävät on ylläpidetty.
- Ennakkovarointuskykyä on ylläpidetty turvallisuuspoliittisen ja sotilaallisen päätöksenteon tueksi.
- Alueellista koskemattomuutta on valvottu.
- Alueloukkauksiin on reagoitu tilanteen vaatimalla tavalla.
- Alueellinen koskemattomuus on turvattu.
- Joukkojen ja järjestelmien ylläpidon vaatimusten mukainen joukkotuotanto on toteutettu.
- Pyydetty virka-aputehtävät on toteutettu.
- Puolustusjärjestelmään kohdistuva kybervakoilu ja kybervaikuttaminen on havaittu, torjuttu ja raportoitu.

- Henkilöstön lisääminen Naton ja muihin kansainvälisiin johtorakenteisiin on toteutettu.
- Puolustusvoimat on osallistunut kansainvälisiin tavanomaisiin aseisiin sekä joukkotuhuoseisiin liittyviin asevalvontaprosesseihin ja -järjestelyihin, kansainväliseen asevalvontayhteistyöhön sekä käytännön toimien toimeenpanoon ja kehittämiseen.
- Uusien sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden edellyttämät joukot on koulutettu ja varustettu.
- Suomen Naton ja EU:n nopean toiminnan joukkoihin ilmoittamat joukot on koulutettu ja varustettu, ja Puolustusvoimien valmistelussa huomioidaan Suomen kohtuullinen osuus taakanjaosta.
- Kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön syventäminen keskeisten kumppanien kanssa painopisteinä yhteistoimintakyky, tilannekuvan muodostaminen, kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen sekä suorituskykyjen rakentamisen ja ylläpidon tukeminen
- Yhteistoimintakyky osana Natoa.

Tuotosten ja laadunhallinnan tunnuslukuja/seurantakohteita

	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 arvio
Tuotokset			
Koulutetut varusmiehet (lkm)	19 009 ¹⁾	20 700	20 700
Varusmiesten sotaharjoitusperusteiset maastovuorokaudet (lkm)	30	28	28
Kertausharjoituksissa koulutetut reserviläiset (lkm)	28 229	25 330	26 000
Kertausharjoituskoulutetut reserviläiset/ sodan ajan joukkoihin sijoitetut (%)	10,0	10,5	10,0
HN-lentotunnit (lkm)	9 011	9 000	9 000
NH90-lentotunnit (lkm)	1 881	1 900	1 900
Alusvuorokaudet (lkm)	1 254	1 150	1 150
Laadunhallinta			
Kouluttajien määrä/koulutusjoukkue (lkm)	2,9	2,5	2,5
Koulutuksen laatu ("armeija-aika" 1—5, varusmiesten loppukysely)	4,3	4,2	4,2
Reservin koulutuksen laatu (yleisarvosana 1—5, reserviläiskysely)	4,2	4,0	4,0

¹⁾ Sisältää myös vapaaehtoisten naisten määrän (907 v. 2023).

Toiminnallinen tehokkuus

Toiminnallisen tehokkuuden tärkein mittari on tarkoituksenmukainen organisaatio ja toimintamalli siten, että poikkeusolojen suorituskyky kyetään tuottamaan mahdollisimman kustannustehokkaasti asetetuista suorituskykyvaatimuksista tinkimättä. Puolustuskyvyn vahvistamiseksi materiaalin kunnossapidon tasoa nostetaan. Lisämateriaalihan-kinnoilla täydennetään pitkällä aikavälillä syntyneitä vajeita ja puutteita sekä vastataan Ukrainassa käytävän sodan seurauksena muuttuneisiin toimintaympäristön vaatimuksiin.

Puolustusvoimille asetetut toiminnallisen tehokkuuden tulostavoitteet:

- Strategisten hankkeiden toimeenpano
- Materiaalisen valmiuden parantamisen ja suorituskykyjen oikea-aikaisen rakentumisen varmistaminen
- Kumppanuuksien ja Puolustuskiinteistöjen palvelujen ja valmiuden varmistaminen kaikissa oloissa kustannustehokkaasti
- Digitalisaation, digitaalisen turvallisuuden ja tiedonhallinnan, tiedon ja datan hyödyntämisen kehittäminen

- Kyberturvallisuuteen ja -puolustukseen liittyvän tiedonvaihdon ja koordinaation kehittäminen hallinnonalalla ja yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa
- Puolustusvoimien käytössä olevien alueiden ja tilojen kehittäminen kustannustehokkaasti ja valmiudelliset vaatimukset huomioiden
- Organisaatioturvallisuuden ja teknisen turvallisuuden voimavarojen varmistaminen.

Toiminnallisen tehokkuuden tunnuslukuja/seurantakohteita

	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 arvio
Taloudellisuus			
Varusmiespäivän hinta (euroa)	49	50	50
Reserviläispäivän hinta (euroa)	158	182	183
Henkilötyövuoden hinta (euroa)	63 108	64 893	65 463
Tuottavuus			
Koulutetut varusmiehet/varusmiespalvelukseen tulleet (%)	82	85	85
Pääesikunnan ja puolustushaarojen ja aluetoimistojen esikuntien henkilötyövuosimäärä/Puolustusvoimien henkilötyövuosimäärä yhteensä (%)	13	13	13
Kannattavuus			
Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus-% on vähintään	105	105	105

Henkilöstövoimavarojen hallinta

Puolustuskyvyn vahvistamiseksi Puolustusvoimien henkilöstömäärää lisätään vuosien 2023-2026 aikana 500 henkilötyövuodella. Sopimussotilaiden määrä vuodesta 2024 alkaen on vuosittain noin 500 henkilötyövuotta. Vapaaehtoisista maanpuolustusta tehostetaan osana paikallispuolustuksen kehittämistä ja reservin koulutusta.

Puolustusvoimien sotilaallinen liittoutuminen ja siihen liittyvät valmiusvaatimukset muodostavat merkittävän henkilöstön lisäresurssitarpeen yllä mainitun 500 henkilötyövuoden lisäksi. Lisähenkilöstön määrä tarkastellaan puolustusselontekoprosessissa.

Vuoden 2024 alussa vahvistetussa Työtä Suomen parhaaksi – Valtion henkilöstöstrategia 2030:lla edistetään valtion yhteistä arvopohjaa ja toimintakulttuuria, osaamisen johtamista ja valtion työnantajakuvaa sekä houkuttelevuutta työnantajana. Puolustusvoimat on laatinut oman henkilöstöstrategiansa 2030+, joka on suunnattu sekä palkatulle henkilöstölle että asevelvollisille.

Yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä selvittäneen parlamentaarisen komitean mietinnössä kuvataan tavoitetiloja, jotka antavat perusteita kehittämiselle ja päätöksenteolle.

Puolustusvoimille asetetut henkilöstövoimavarojen hallinnan tulostavoitteet:

Puolustusvoimien henkilöstö

- Henkilöstövoimavaroja on keskitetty toimintavalmiuden ylläpitämiseen, asevelvollisten kouluttamiseen, uusien suorituskykyjen ylläpidon ja kehittämisen tehtäviin.
- Henkilöstöjärjestelmän kehittämisessä on huomioitu valmiuden ja kansainvälisen yhteistoiminnan ja sotilaallisen kriisinhallinnan asettamat vaatimukset kansallisesti sekä osana liittoumaa.
- Henkilöstön toimintakykyä sekä työkykyä ja -hyvinvointia on kehitetty.
- Puolustusvoimat suunnittelee ja toimeenpanee valtion henkilöstöstrategiaa toteuttavia toimenpiteitä omat henkilöstöpoliittiset tavoitteensa ja toimintaympäristönsä huomioiden.

Asevelvollisuus

— Sodan ajan joukkojen vahvuutta on ylläpidetty 280 000:ssa.

— Maanpuolustustahtoa on tuettu asevelvollisten laadukkaalla koulutuksella, kehittämällä vapaaehtoisen maanpuolustuksen osallistumismahdollisuuksia, kansalaisille suunnattavilla yleisötapahtumilla sekä vahvistamalla sisäistä ja ulkoista viestintää.

Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus

— Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus on toteutettu voimassaolevan lainsäädännön ja toimintamallin mukaisesti.

— Vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta on uudistettu vastaamaan kehittyvän paikallispuolustuksen tarpeita.

Henkisten voimavarojen hallinnan tunnuslukuja/seurantakohteita

	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 arvio
Henkilötyövuosimäärä (htv) ml. sopimussotilaat (mom. 27.10.01)	12 921	13 056	13 199
Sopimussotilaiden henkilötyövuosimäärä (htv)	469	500	500
Sairauspoissaolot (työpäivää/henkilötyövuosi)	7,0	alle 8,0	alle 8,0
Kokonaistyöttömyys (työilmapiiri, 1—5)	4,2	4,1	4,1

Sotilaallisen maanpuolustuksen menot (pl. alv)

	2023 toteutuma		2024 varsinainen talousarvio		2025 arvio	
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%
Materiaalisen valmiuden menot (pl. F-35 ja Laivue 2020)	1 475	45,2	1 478	43,6	1 574	44
— Puolustusmateriaalihankinnat (pl. F-35 ja Laivue 2020)	985		1 023		1 096	
— Toimintamenorahoituksella tapahtuva joukkojen varustaminen (pl. palkat)	21		23		19	
— Materiaalin kunnossapito (pl. palkat)	469		432		459	
Kiinteät henkilöstömenot	815	25,0	890	26,3	982	27
Kiinteistömenot	303	9,3	307	9,1	356	10
Muut sotilaallisen maanpuolustuksen menot	667	20,5	715	21,1	672	19
Yhteensä (pl. F-35 ja Laivue 2020)	3 260	100	3 390	100	3 584	100
Monitoimihävittäjien hankinta (F-35)	1 172		1 502		1 702	
Laivue 2020 -hankinta	99		242		172	
Tuki Ukrainalle			279		221	
Yhteensä	4 531		5 413		5 679	

01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 478 609 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) ulkomaalaisille oppilaille annettavasta sotilaskoulutuksesta ja Puolustusvoimien joukkojen kansainvälisestä harjoitustoiminnasta ja sen valmisteluista sekä muusta Puolustusvoimien kansainvälisestä yhteistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) enintään 2 350 000 euroa palvelussuhdeasuntojen vuokraosuuksien maksamiseen Puolustusvoimien toiminnallisiin tarpeisiin perustuen tai puolustusministeriön määräämäksi siirtymäajaksi puolustushallinnon rakennemuutoksen henkilöstöjärjestelyihin liittyvistä syistä tai muihin puolustushallinnon vastaaviin tarpeisiin perustuen
- 3) Puolustusvoimien toimintaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja monikansallisten yhteishankintajärjestelyjen kuluosuuksiin
- 4) Vapaudenristin Ritarikunnan menoihin
- 5) kotimaisen puolustusteollisuuden vientiedellytysten ja kansainvälistymisen tukemiseen liittyvien menojen maksamiseen
- 6) valmiusrakentamisesta ja Ilmavoimien tukikohtien kehittämisestä aiheutuviin menoihin
- 7) Puolustusvoimien tarpeita vastaavaan museotoimintaan liittyvien menojen maksamiseen
- 8) vapaaehtoisen asepalveluksen kutsuntaterveystarkastuksista aiheutuviin menoihin.

Valtuus

- 1) Vuonna 2025 saa tehdä Puolustusvoimien toiminnan edellyttämiä materiaalin ja palvelujen hankintaan liittyviä pitkäaikaisia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtion talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2026—2029 enintään 150 271 000 euroa (Vuoden 2025 toimintamenojen tilausvaltuus).
- 2) Vuonna 2025 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien käyttämättä olevaa määrää vastaavasti kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.
- 3) Aiemmin hyväksytyistä tilausvaltuuksista saa aiheutua valtiolle menoja valtuuksissa olevista vuosittaisista enimmäismääristä poiketen, mutta pysyen kuitenkin kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Uusiin tilausvaltuuksiin sisältyvien tavaroiden ja palvelujen hintojen tarkistuksista aiheutuvien lisämenojen maksamiseen käytetään Puolustusvoimien toimintamenoihin vuosittain myönnettäviä määrärahoja.

Tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat sekä niihin liittyvät indeksien ja valuuttakurssien noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

Selvitysosa: Momentin bruttomenojen 2 512,2 milj. euroa arvioidaan jakautuvan seuraavasti: palkkausmenot 981,8 milj. euroa, materiaalin kunnossapidon ja joukkojen varustamisen menot (pl. palkat) 478,0 milj. euroa, kiinteistömenot 355,5 milj. euroa, asevelvollisten koulutuksen ja ylläpitohuollon menot (pl. palkat) 190,7 milj. euroa sekä muut toimintamenot 506,2 milj. euroa.

Momentilla on lisäystä 5,3 milj. euroa sotilastiedustelulain seurannaisvaikutuksiin ja 0,15 milj. euroa kansallisen avaruustilannekeskuksen sotilaskomponentin perustamisen kustannuksiin. Momentille on uudelleenkohdennettu vähennyksenä hallituksen kevään kehysriihessä puolustusministeriön hallinnonalalle kohdistetuista lisätoimista toimintamenoisäästöä 4,0 milj. euroa ja valtionavustussäästöä 2,0 milj. euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 37,3 milj. euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2025	2026	2027	2028	2029—	Yhteensä vuodesta 2025 lähtien
Vanhat tilausvaltuudet						
Kunnossapidon kumppanuus 2020 (Millog 2020) -tilausvaltuus	125 692	125 692	125 692	125 692		502 768
Vuoden 2021 toimintamenojen tilausvaltuus	12 205	3 500				15 705
Vuoden 2022 toimintamenojen tilausvaltuus	13 122	6 470	2 183			21 775
Vuoden 2023 toimintamenojen tilausvaltuus	26 913	7 164	5 905	1 900		41 882
Vuoden 2024 toimintamenojen tilausvaltuus	93 883	34 899	13 565	7 855		150 202
Vanhat tilausvaltuudet yhteensä	271 815	177 725	147 345	135 447		732 332
Uusi tilausvaltuus						
Vuoden 2025 toimintamenojen tilausvaltuus		107 904	31 801	9 966	600	150 271
Uusi tilausvaltuus yhteensä		107 904	31 801	9 966	600	150 271
Valtuudet yhteensä	271 815	285 629	179 146	145 413	600	882 603

Momentilta palkattavan henkilöstön määrä kasvaa noin 143 henkilötyövuodella vuoteen 2024 verrattuna. Henkilötyövuosimäärän kasvaminen aiheutuu pääasiallisesti uusista Suomen Nato-jäsenyyteen liittyvistä tehtävistä Puolustusvoimissa sekä vuoden 2021 puolustuselontekoon perustuvasta Puolustusvoimien pysyvästä henkilöstölisäyksestä, jonka osuus on 128 henkilötyövuotta vuonna 2025.

Vuoden 2025 toimintamenojen tilausvaltuudella turvataan käytettävyytavoitteiden edellyttämät järjestelmien huolto- ja ylläpitosopimukset, pitkän toimitusajan varaosahankinnat sekä tarvittavat muut palvelut vuosille 2026—2029.

Sekä aiemmin hyväksytyt tilausvaltuudet että uusi tilausvaltuus kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Bruttomenot	2 299 218	2 390 836	2 512 233
Bruttotulot	32 544	33 636	33 624
Nettomenot	2 266 674	2 357 200	2 478 609
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	272 841		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	259 458		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	1 498	1 940	1 948
— muut tuotot	2 020	1 696	1 676
Tuotot yhteensä	3 518	3 636	3 624
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	2 991	3 113	3 110
— osuus yhteiskustannuksista	256	335	334
Kustannukset yhteensä	3 247	3 448	3 444
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	271	189	180
Kustannusvastaavuus, %	108	105	105
Hintatuki	155	155	155
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen	426	344	335

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ennakollinen kustannustason tarkistus 1,5 %	21 579
Ilmavoimien tukikohtien kehittäminen	365
Kansallisen avaruustilannekeskuksen perustaminen	150
Menoajoitusmuutos (LTA II 2023)	3 000
Monitoimihävittäjiin liittyvät kiinteistöjen ylläpitokustannukset	500
Nato-jäsenyys	1 840
Siirto momentilta 27.10.18	37 584
Sotilastiedustelulaki	5 300
TMTV 2020 uudelleenbudjetointi (LTA IV 2022)	-4 130
Toimintaympäristön muutoksesta johtuva tasokorotus	2 000
Vuoden 2023 toteutuneen indeksikehityksen mukainen tarkistus	56 544
Palkkausten tarkistukset	3 447
Toimintameno säästö (Lisätoimet 2024)	-4 000
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-770
Valtionavustussäästö (Lisätoimet 2024)	-2 000
Yhteensä	121 409

2025 talousarvio	2 478 609 000
2024 II lisätalousarvio	85 256 000
2024 I lisätalousarvio	—
2024 talousarvio	2 357 200 000
2023 tilinpäätös	2 253 291 000

18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 5 v)

Momentille myönnetään 1 489 221 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) puolustusmateriaalin hankkimisesta ja Puolustusvoimien turvallisuushankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä hankittujen järjestelmien testaukseen ja käyttökoulutukseen
- 2) puolustusmateriaalihankintoihin ja Puolustusvoimien turvallisuushankintoihin välittömästi liittyvään tutkimus- ja kehittämistoimintaan
- 3) puolustusmateriaalin sodan ajan välttämättömän varastotarpeen mukaisten varaosien ja vaihtolaitteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) kotimaisen puolustusteollisuuden toiminnan tehostamiseen.

Muihin puolustusmateriaalihankintoihin kuin tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen tai niihin liittyvistä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen määrärahaa saa käyttää enintään 342 180 000 euroa.

Valtuus

1) Vuonna 2025 saa tehdä sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskyvyn parantamiseksi Puolustusvoimien materiaaliseen kehittämiseen liittyen uusia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2025—2029 enintään 497 854 000 euroa (Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2025 -tilausvaltuus, PVKEH 2025).

PVKEH 2025 -tilausvaltuuden enimmäismäärän mukaiset suoritukset voidaan sitoa alaa kuvaavaan hintakehitykseen vuoden 2025 ensimmäisestä vuosineljänneksestä alkaen.

2) Laivue 2020 -tilausvaltuuden enimmäismäärää vähennetään 1 195 000 euroa siten, että tilausvaltuuden käytöstä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2018—2028 enintään 1 375 315 000 euroa.

3) Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2021 (PVKEH 2021) -tilausvaltuuden enimmäismäärää vähennetään 1 100 000 euroa tilausvaltuuden maksatusaikaa muuttamatta siten, että tilausvaltuuden käytöstä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2021—2028 enintään 889 151 000 euroa.

4) Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2023 (PVKEH 2023) -tilausvaltuuden enimmäismäärää vähennetään 1 500 000 euroa tilausvaltuuden maksatusaikaa muuttamatta siten, että tilausvaltuuden käytöstä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2023—2032 enintään 825 024 000 euroa.

5) Ukrainan materiaalituen korvaushankinnat 2023 (UKR 2023) -tilausvaltuuden enimmäismäärää vähennetään 6 920 000 euroa tilausvaltuuden maksatusaikaa muuttamatta siten, että tilausvaltuuden käytöstä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2023—2028 enintään 1 444 234 000 euroa.

6) Vuonna 2025 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien käyttämättä olevaa määrää vastaavasti kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

7) Aiemmin hyväksytyistä tilausvaltuuksista saa aiheutua valtiolle menoja valtuuksissa olevista vuosittaisista enimmäismääristä poiketen, mutta pysyen kuitenkin kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat ja niihin liittyvät indeksien noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

Selvitysosa: Momentin päätösoosan perusteluja täydennetään siten, että määrärahaa saa käyttää myös *kotimaisen puolustusteollisuuden toiminnan tehostamiseen*. Täydennys mahdollistaa kotimaisen puolustusteollisuuden kyvyn tuottaa tehostetusti puolustusmateriaalia sekä Ukrainan että Puolustusvoimien omaan tarpeeseen.

Laivue 2020 -tilausvaluuden enimmäismäärän vähentäminen 1 195 000 eurolla aiheutuu hankkeen viivästymisestä sekä tarkentuneista henkilöstö- ja palkkakuluista. Vähennys siirretään tilausvaluuden vuoden 2025 vuosiosuudelta momentille 27.10.01.

PVKEH 2021 -tilausvaluuden enimmäismäärän vähentäminen 1 100 000 eurolla aiheutuu tilausvaluuden kehittämisohjelmien tarkentuneista aikatauluista. Vähennys siirretään tilausvaluuden vuoden 2025 vuosiosuudelta momentille 27.10.01 kattamaan kehittämisohjelmista aiheutuneita palkka- ja henkilöstökuluja, joita ei voida maksaa tilausvaluudelta.

PVKEH 2023 -tilausvaluuden enimmäismäärän vähentäminen 1 500 000 eurolla aiheutuu siirrosta momentille 27.10.01. Siirrolla katetaan tilausvaluuksien kehittämisohjelmien aiheutuneita palkka- ja henkilöstökuluja, joita ei voida maksaa tilausvaluudelta. Vähennys siirretään tilausvaluuden vuoden 2025 vuosiosuudelta momentille 27.10.01.

UKR 2023 -tilausvaluuden enimmäismäärän vähentäminen 6 920 000 eurolla aiheutuu (12.12.2023) talouspoliittisen ministerivaliokunnan mukaisen ampumatarviketuotannon sekä räjähdetuotannon kasvattamisesta aiheutuneista palkkakuluista, joita ei voida maksaa tilausvaluudelta. Vähennys siirretään tilausvaluuden vuoden 2025 vuosiosuudelta momentille 27.10.01.

Muut puolustusmateriaalihankinnat määrärahan muutoksessa on huomioitu vähennyksenä 26 777 000 euroa siirtona momentille 27.10.01 käytettäväksi kehittämisohjelmien toimintamenoihin sekä sotilastiedustelun kehittämiseen. Lisäksi vähennyksenä on huomioitu 1 000 000 euroa siirtona momentille 27.01.01 puolustusministeriön henkilötyövuosien lisäämiseen.

Laivue 2020- hankkeen indeksikäsittelyssä luovutaan nykyisestä menettelystä, jossa hankkeen indeksikustannukset on katettu ennakkollisella 1,5% kustannustasotarkistuksella sekä toteuman perusteella tehdystä jälkikäteisestä tarkastuksesta. Siirtyminen ehdotettuun menettelyyn mahdollistaa hankkeen vuosittaisten indeksimenojen budjetoinnin hankkeen sopimusten mukaisesti. Menettely yksinkertaistaa Puolustusvoimien rahoituksen suunnittelua, kun hankkeen merkittäviin indeksimenoihin ei tarvitse varata rahoitusta muilta kehittämisohjelmilta. Vuonna 2025 hankkeen indeksimenojen arvioidaan olevan 48 484 000 euroa.

Momentille on uudelleenkohdennettu vähennyksenä hallituksen kevään kehysriihessä puolustusministeriön hallinnonalalle kohdistetuista lisätoimista toimintamenoisäästöä yhteensä 16 000 000 euroa. Säästö on kohdennettu momentin 27.10.18 kohtaan muut puolustusmateriaalihankinnat.

Momentin määrärahasta käytetään arviolta 10,2 milj. euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2025	2026	2027	2028	2029—	Yhteensä vuodesta 2025 lähtien
Vanhat tilausvaluudet						
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2017) -tilausvaluutus	32 684					32 684
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2018) -tilausvaluutus	29 500	230				29 730
Laivue 2020 -tilausvaluutus	171 453	55 395	37 645	6 180		270 673
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2020) -tilausvaluutus	2 065	4 920	605			7 590
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2021) -tilausvaluutus	61 975	53 933	27 727	18 000		161 635
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2022) -tilausvaluutus	47 070	66 550	40 480	10 000		164 100
Puolustuskyvyn parantaminen (PVPAR 2022) -tilausvaluutus	287 850	205 115	255 250			748 215
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2023) -tilausvaluutus	132 920	124 120	101 780	95 600	126 300	580 720
Ukrainan materiaalituen korvaushankinnat (UKR 2023) -tilausvaluutus	221 480	284 083	312 000	306 232		1 123 794
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2024) -tilausvaluutus	37 750	28 965	20 425	12 580		99 720
Vanhat tilausvaluudet yhteensä	1 024 747	823 310	795 912	448 592	126 300	3 218 861
Uusi tilausvaluutus						
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2025) -tilausvaluutus	71 950	114 100	146 536	141 988	23 280	497 854
Uusi tilausvaluutus yhteensä	71 950	114 100	146 536	141 988	23 280	497 854
Valtuudet yhteensä	1 096 697	937 410	942 448	590 580	149 580	3 716 715

Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen perustuu seuraaviin puolustusvoimien kehittämisohjelmiin sekä niissä kehitettäviin suorituskykyihin:

Puolustusvoimien johtamisen kehittämisohjelma

Kehitetään ja ylläpidetään Puolustusvoimien yhteinen suorituskykyjen käyttöä tukeva johtamisjärjestelmä.

Tuetaan yhteisoperaatioiden johtamista ylläpitämällä ja kehittämällä ennakkovaroituskykyä, toimintaympäristötietoisuutta, valvonta- ja maalitilannekuvaa, yhteistä tilannetietoisuutta sekä varmennettuja operatiivisia tietoteknisiä palveluita. Hyödynnetään viranomaisten yhteisiä johtamisjärjestelmiä ja arjen ratkaisuja taistelunjohtojärjestelmän tukena.

- korvataan puolustushaarojen itsenäisiä järjestelmiä ja sovelluksia yhteisellä johtamisjärjestelmällä
- luodaan edellytyksiä operaatioiden johtamiselle muuttamalla ja uusimalla teknisiä rakenteita ja palveluita
- kehitetään integroidun tiedustelun, valvonnan ja johtamisen tiedonsiirtoa ja tietoteknisen alustan liityntäkykyä

— uudistetaan tietohallintoa, toteutetaan tietotekninen integraatio, lisätään hallinnollisissa tietopalveluissa valtionhallinnon keskinäistä yhteistoimintaa ja muita kumppanuusratkaisuja sekä siirretään henkilöstövoimavaroja hallinnollisista tietopalveluista operatiiviseen tietojenkäsittely-ympäristöön

— laajennetaan toiminnanohjausjärjestelmien hyödyntämistä tavoitteena toimintavarmuuden ja kustannustehokkuuden lisääminen

— jatketaan Puolustusvoimien 2020-luvun tarpeita vastaavan puolustushaarojen yhteisen tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmän arkkitehtuurin luomista, jolla mahdollistetaan sähköinen, kansainvälinen tieto- ja tilannekuva-vaihto

— kehitetään kyberpuolustuksen suorituskykyä.

— kehitetään tiedonhallinta- ja toiminnanohjausjärjestelmiä sekä arkistointia

Puolustusvoimien tiedustelun, valvonnan ja maalittamistuen kehittämisohjelma

Ylläpidetään ja kehitetään päätöksenteon ja yhteisoperaatioiden johtamisen tukena tarvittavaa ennakkovaroituskykyä, toimintaympäristötietoisuutta sekä valvonta- ja maalitilannekuva.

— ylläpidetään ja kehitetään tiedonhankinta- ja analysointikykyä

— ylläpidetään ilmavalvonnan kauko- ja keskivalvontaa

— ylläpidetään ja kehitetään ilmasta tapahtuvaa tiedustelu- ja valvontakykyä

— ylläpidetään tiedustelun tietojärjestelmää

— kehitetään Puolustusvoimien yhteisen maalitilannekuvan luomista

— kehitetään sotilastiedustelun kykyä tukea tulenkäyttöä ja vaikuttamista

— kehitetään elektronisen tiedustelun ja tietoverkkotiedustelun suorituskykyä.

Puolustusvoimien taistelujärjestelmän yhteisten suorituskykyjen kehittämisohjelma

Kehitetään ja ylläpidetään suorituskykyjä, joilla vaikutetaan operatiivisesti merkittäviin kohteisiin. Kehitetään ja ylläpidetään suojaamisen ja yhteisen suojan kokonaisuuksia.

— jatketaan Puolustusvoimien erikoisjoukkojen ja helikopterijärjestelmän kehittämistä

— jatketaan korvaavan meritorjuntaohjuksen hankintoja

— hankitaan korvaavaa turvallisuusvalvontatekniikkaa

— hankitaan valmiusrakentamisen materiaaleja

— kehitetään informaatiopuolustusta.

Puolustusvoimien logistiikan kehittämisohjelma

Kehitetään ja ylläpidetään Puolustusvoimien yhteinen logistinen järjestelmä, joka luo kaikissa valmiustiloissa ja toimintaympäristöissä edellytykset puolustusjärjestelmän suorituskykyjen kehittämiseksi, käytölle ja operaatioiden nopealle toimeenpanolle, ylläpitämiselle ja taistelukyvyyn palauttamiseksi. Logistiikkajärjestelmän suorituskykyjen kehittäminen jakautuu logistiikka- ja huoltojoukkojen kehittämiseen sekä kaikille yhteisen materiaalin hankintaan.

— jatketaan logistiikan joukkojen ja aselajijoukkojen huollon varustamista

— jatketaan materiaalihankintoja täydennys-, kuljetus- ja kunnossapitojärjestelmän puutteiden korvaamiseksi

— jatketaan ampumatarvikkeiden ja varaosien hankintoja

— hankitaan taistelijan asuja sekä henkilöballistisia suojavarusteita

— hankitaan kuorma-auto- ja kenttämuonituskalustoa.

Maapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma

Maapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelman päämääränä on ylläpitää Maavoimien tehtäviä ja uhkaa vastaava suorituskky. Kehittämisohjelmalla luodaan perusta korkealle toimintavalmiudelle ja nopealle reagointikyvyllle vastaamaan määritettyjä suorituskky- ja kyvykkyysvaatimuksia.

- ylläpidetään ja kehitetään Maavoimien liikkuvuutta ja kohtaamistaistelukykyä
- ylläpidetään tulenkäyttöjärjestelmää
- kehitetään joukkojen torjuntakkyä
- kehitetään tähystyksen, valvonnan ja tiedustelun suorituskkyä
- kehitetään panssaritorjuntakkyä, kranaatinheitinkomppanioiden johtamista sekä taistelijan vaikuttamiskkyä
- ylläpidetään ja kehitetään pioneeri- ja suojeluvälineitä.

Meripuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma

Kehitetään vaikuttamiskkyä ja liikkuvuutta.

- kehitetään taisteluosastojen orgaanista tulitukea
- ylläpidetään rannikkojoukkojen liikkuvuutta ja tulivoimaa sekä kehitetään rannikkojoukkojen johtamiskkyä
- jatketaan Laivue 2020-hankintaa.

Ilmapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma

Ylläpidetään ilmatorjunnan sekä Hornet-järjestelmän suorituskkyä.

- hankitaan hävittäjäkalustojen elinkaaren turvaavia kriittisiä koneiden sekä moottoreiden vaihtolaitteita ja osia
- kehitetään taistelutukikohtia
- kehitetään Ilmavoimien tulenkäytön johtamisen kykyä hajauttaa toiminnot
- kehitetään torjuntakkyä tuottaa tappioita pienille ilma-aluksille kaikissa olosuhteissa
- kehitetään ilmatorjunnan suorituskkyä
- korvataan ilmatorjunnan poistuvia suorituskkyä.

Puolustusvoimien joukkotuotantojärjestelmän kehittämisohjelma

Rakennetaan ja ylläpidetään joukkorakenteen mukaiset suorituskkyiset joukot ja niiden tarvitsema henkilöstö sekä luodaan edellytykset joukkojen perustamiselle.

- kehitetään ja ylläpidetään henkilöstörakennetta sekä tehtäväkokoontia
- jatketaan oppimisympäristöjen sekä virtuaalisten koulutusympäristöjen kehittämistä ja ylläpitoa
- kehitetään joukkojen harjoitustoimintaa.

Puolustusvoimien toiminnanohjausjärjestelmän kehittämisohjelma

Kehitetään kattavia ohjausmenettelyjä ja yhtenäisiä periaatteita, joilla pyritään edistämään kokonaisuuksien hallintaa, läpileikkaavuutta, tuloksellisuuden varmistamista sekä tuottavuutta ja kustannustehokkuutta päätöksenteossa ja päätösten toimeenpanossa.

- tuotetaan tutkimustietoa ensisijaisesti Puolustusvoimien strategisen suunnittelun tarpeisiin.

Ukrainaan luovutetun suorituskvyn tilalle hankitaan korvaavaa suorituskkyä. PVPAR 2022 -tilausvaltuus käyettään kansallisen puolustuskvyn kannalta kriittisen materiaalin hankintoihin.

Määrärahasta arvioidaan vuonna 2025 käytettävän 1 096 697 000 euroa tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, 50 344 000 euroa tilausvaltuuksiin liittyvistä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen ja 342 180 000 euroa muihin puolustusmateriaalihankintoihin.

Momentin määrärahasa otetaan huomioon puolustusmateriaalihankintojen valuuttakurssimuutosten vaikutukset määrärahan lisäyksinä tai vähennyksinä siltä osin kuin maksuajankohdan mukainen valuuttakurssitaso eroaa talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasosta. Valuuttakurssimuutosten vaikutukset huomioidaan myös muihin kuin valtuudella sidottuihin menoihin. Määräraha korjataan vastaamaan päättäneen vuoden toteutumaa seuraavan vuoden kevään lisätalousarviossa.

Sekä aiemmin hyväksytyt tilausvaltuudet että uusi PVKEH 2025 -tilausvaltuus kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2025) -tilausvaltuus

- kehitetään sotilastiedustelun tiedonhankinta-, tiedonhallinta- ja analyysikykyjä
- kehitetään kaikille puolustushaaroille yhteisiä tietoliikenne- ja tietojärjestelmiä
- kehitetään maapuolustuksen viestijärjestelmä sekä taistelunjohtoverkko
- kehitetään merivoimille kansallisesti ja kansainvälisesti yhteensopivia johtamisen tietojärjestelmäpalveluja
- kehitetään ilmavoimien taistelunjohton tietojärjestelmän tilannekuva- ja simulointiominaisuuksia
- kehitetään rannikkojoukkojen vaikuttamiskykyä
- kehitetään miehittämättömien ilma-alusten torjuntakykyä
- parannetaan kriittisten järjestelmien käytettävyyttä varaosahankinnoilla sekä hankitaan joukkojen suorituskykyvaatimuksien mukaiset ampumarvikkeet
- hankitaan ajoneuvoja, taistelijan vaatetusta sekä kenttämuonituskalustoa
- toteutetaan ampuma- ja taistelukoulutuksessa käytettävien simulaattorijärjestelmien päivitys- ja täydennys Hankinnot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ennakollinen kustannustasotarkastus 1,5 %	22 753
Ilmavoimien tukikohtien kehittäminen	-365
Kustannustasotarkastus (2023)	93 404
Laivue 2020 -hankkeen alkuperäisen menoajoituksen vaikutus vuosiin 2024-2026	-97 150
Laivue 2020 -hankkeen indeksikäsitteilyn muuttaminen	48 484
Laivue 2020 -hankkeen vuosiosuuden muutos	-14 542
Laivue 2020 lisärahoitus (LTA IV 2022)	40 000
LTA III 2021 sisältyneet menoajoitusmuutokset	-5 595
PVKEH 2021 -tilausvaltuuden menoajoitusmuutos (LTA II 2022)	19 240
PVKEH 2021 -tilausvaltuuden menoajoitusmuutos (LTA II 2023)	-3 250
PVKEH 2021 -tilausvaltuuden menoajoitusmuutos (LTA IV 2022)	-5 400
PVKEH 2022 -tilausvaltuuden menoajoitusmuutos (LTA II 2022)	-5 083
Siirto momentille 27.01.01	-1 000
Siirto momentille 27.10.01	-37 584
Sotilaallisen toimintaympäristön muutoksen edellyttämä puolustusmateriaalihankintojen tasokorotus	-42 000
Ukrainaan toimitetun materiaalituen korvaus	-17 664
Ukrainaan toimitetun materiaalituen korvaus (LTA 2023)	-15 749

Ukrainan tuki (LTA II 2023)	45 200
Ukrainan tuki (LTA IV 2022)	-56 013
Valtuusmuutos UKR 2023 -tilausvaltuuden aikataulussa	-6 600
Toimintamenoäästö (Lisätoimet 2024)	-16 000
Yhteensä	-54 914

2025 talousarvio	1 489 221 000
2024 II lisätalousarvio	-165 493 000
2024 talousarvio	1 544 135 000
2023 tilinpäätös	1 926 520 000

19. Monitoimihävittäjien hankinta (siirtomääräraha 5 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 702 374 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) monitoimihävittäjien, aseiden, ampumatarvikkeiden ja muiden järjestelmien hankintaan sekä niiden testaukseen, käyttöönottoon ja koulutukseen
- 2) palvelujen ostoihin, hallintomenoihin ja käyttöönottovaiheen ylläpitoon
- 3) varaosien, vaihtolaitteiden ja tuotetukipalvelun hankintaan
- 4) hankintaan välittömästi liittyvään tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä auditointeihin
- 5) tilojen ja sotilasalueiden suunnitteluun, rakentamiseen ja käyttöönottovaiheen vuokrakustannuksiin sekä vuokrien ennakkomaksuihin
- 6) tietosuoja- ja turvarakentamiseen sekä muihin turvallisuushankintoihin
- 7) enintään vuosittain 125 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen
- 8) indeksi- ja valuuttakurssimenoihin.

Käyttösuunnitelma (1 000 euroa)

01.	Monitoimihävittäjien hankinta 2021 -tilausvaltuuden (HX 2021) käytöstä aiheutuvat menot	1 415 000
02.	Monitoimihävittäjien hankinnan muu rahoitus (enintään)	132 505
03.	Indeksimenot	154 869
Yhteensä		1 702 374

Määrärahaa käytetään hankintasopimuksen mukaisiin ennako- ja etappimaksuihin.

Momentille nettobudjetoidaan maksuperusteisena hankintaan välittömästi liittyvät tulot ja hankinnasta maksettujen ennakoiden viivästysajan korot. Monitoimihävittäjien hankinnasta kertyviä satunnaisia tuloja saa käyttää aseiden, ampumatarvikkeiden ja varaosien hankintaan.

Valtuus

1) Vuonna 2025 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyyn tilausvaltuuden käyttämättä olevaa määrää vastaavasti valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

2) Aiemmin hyväksytystä tilausvaltuudesta saa aiheutua valtiolle menoja valtuudessa olevasta vuosittaisesta enimmäismääristä poiketen, mutta pysyen kuitenkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Tilausvaltuuden maksatusmäärärahat ja niihin liittyvät indeksien noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluvaksi maksuperusteisena.

Selvitysosa: Momentilta palkattavan määräaikaisen lisähenkilöstön määrää kasvatetaan 15 henkilötyövuodella enintään 125 henkilötyövuoteen, joka vastaa F-35 -hankkeen suorituskyvyn rakentamisen aikaista tarvetta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2025	2026	2027	2028	2029—	Yhteensä vuodesta 2025 lähtien
Monitoimihävittäjien hankinta 2021 -tilausvaltuus (HX 2021)	1 415 000	1 221 000	1 200 000	1 402 000	919 000	6 157 000
Menot yhteensä	1 415 000	1 221 000	1 200 000	1 402 000	919 000	6 157 000

Monitoimihävittäjien hankinta perustuu Puolustusvoimien ilmapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämissuunnitelmaan sekä siinä rakennettaviin suorituskykyihin:

Suorituskyky / Tavoite

Monitoimihävittäjien suorituskyky on keskeinen osa Suomen puolustusjärjestelmää ja se integroidaan osaksi puolustusvoimien valvonta- ja johtamisjärjestelmää.

- ylläpidetään ilmapuolustuksen suorituskyky 2060-luvun alkuun asti
- vastataan toimintaympäristön kehitykseen sen asettamien vaatimusten mukaisesti
- tuetaan koko puolustusjärjestelmää tiedustelu-, valvonta- ja maalinsoituskäyttöillä sekä reaaliaikaisella tiedonkäsittely- ja -siirtokäytöllä
- hankitaan lentokoneet, lentokoneen moottorit ml. varamoottorit, alkukäytön vaatima varaosapaketti ja varaosalaitteet, henkilöstön koulutusta ja teknillistä tukea koneen käyttöönottoon ja operoinnin aloittamiseen, simulaattorijärjestelmät sekä muita pienempiä hankintakokonaisuuksia
- hankitaan ilmasta ilmaan, ilmasta maahan ja ilmasta merenpintaan aseita operatiivisen valmiuden aloittamiseen tarvittava määrä
- hankitaan ostajan hankintavelvollisuuteen kuuluvia järjestelmiä mm. radiojärjestelmän salausrakenteita tai datalinkkijärjestelmän osia
- suunnitellaan ja toteutetaan hankkeen tarvitsema toimitila-, sotilasalue-, tietosuojaj- ja turvarakentaminen
- hankitaan suorituskyvyn edellyttämät johtamisjärjestelmäkokonaisuudet.

Vuosittain sitomattomana siirtyvään määrärahaan ja sitomattomana siirtyvään tilausvaltuuteen tehtävät valuutta- ja kustannustasotarkistukset säilyttävät rahoituksen ostoarvon tilanteessa, jossa mm. kaikista ase- ja varaosahankinnoista ei ole tarkoituksenmukaista tehdä sopimusta hankinnan alkuvaiheessa.

Tilausvaltuus kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ennakoitu valuuttakurssitappio	-139 298
Ennakollinen indeksitarkistus 1,5 %	48 709
HX-2021 -tilausvaltuuden menoajoitusmuutos (kehyspäätös)	251 248
Ostovoimatarkistus (2025)	27 512
Vuoden 2023 toteutuneen indeksikehityksen mukainen tarkistus	11 861
Yhteensä	200 032

2025 talousarvio	1 702 374 000
2024 II lisätalousarvio	—
2024 talousarvio	1 502 342 000
2023 tilinpäätös	1 417 953 000

50. Maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 8 915 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen
- 2) Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) myönnettävään valtionavustukseen sille laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin ja varautumistoiminnan kuluihin
- 3) kaatuneiden muiston vaalimistyöstä aiheutuviin menoihin
- 4) sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutukseen ja tukitoimiin
- 5) veteraaniperinteen vaalimisen tukemiseen.

Selvitysosa: Momentin määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä eduskunnan vuoden 2024 talousarviossa tekemä kertalisäys 1,28 milj. euroa maanpuolustusjärjestöjen valtionavustuksiin ja lisäyksenä 0,4 milj. euroa veteraaniperinteen vaalimisen tukemiseen. Momentin määräraha jaetaan valtionavustuksina maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnan tukemiseen, joista suurin valtionavustusta saava yhdistys on Maanpuolustuskoulutusyhdistys ry. Puolustusministeriö toimii valtionapuviranomaisena noudattaen valtionavustuslakia avustuksia myönnettäessä.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toiminnalliset tulostavoitteet

	2023 toteutuma	2024 ennakoitu	2025 tavoite
Taloudellisuus			
MPK:n julkisten hallintotehtävien vuosikustannukset / ko. toiminnan koulutuspäivien määrä (euroa)	70	84	96
Tuottavuus			
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutuspäivien määrä / ko. toimintaan kohdistettu MPK:n palkatun henkilöstön henkilötöyvuosimäärä	1 265	1 163	1 111
Tuotokset (vaikuttavuus ja tehokkuus)			

	2023 toteutuma	2024 ennakoitu	2025 tavoite
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutuspäivien määrä (pv)	103 808	100 000	100 000
Laadunhallinta			
MPK:n koulutuksen laadun parantamiseksi annettavan kouluttajakoulutuksen määrä koulutuspäivinä (pv)	7 237	4 000	5 000
MPK:n kurssityytyväisyys			
Oppilastyytyväisyys (asteikolla 1—5)	4,58	4,0	4,0
Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Työtyytyväisyys (asteikolla 1—5)	4,16	4,0	4,0

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan kertalisäys (TA 2024)			-1 280
Veteraaniperinteen vaalimisen tukeminen			400
Yhteensä			-880
2025 talousarvio			8 915 000
2024 talousarvio			9 795 000
2023 tilinpäätös			7 930 000

30. Sotilaallinen kriisinhallinta

Selvitysosa: Määrärahat suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoihin budjetoidaan ulkoministeriön pääluokassa momentille 24.10.20 (sisältää EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusajan menot sekä operaatioihin lähdeittäessä palkkausmenot). Määrärahat sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin sekä tarkkailija-toiminnan menoihin budjetoidaan puolustusministeriön pääluokassa momentille 27.30.20.

Sotilaallinen kriisinhallinta on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja sen kautta vaikutetaan ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden saavuttamiseen. Osallistumisen kansalliset tavoitteet asetetaan operaatiokohtaisesti. Operaatioiden valmistelussa ja toteutuksessa huomioidaan, että operaatiot ovat monimuotoisia ja että niissä tarvitaan myös erityissuorituskykyjä. Kansallisiin osallistumispäätöksiin on tarkoituksenmukaista luoda joustavuutta.

Operaatiot voivat käynnistyä nopeasti, mikä vaatii joustavuutta ja nopeaa reagoitukykyä puolustushallinnolta ja valtionjohdon päätöksenteolta. Laaja-alainen suorituskkyjen käyttö operaatioissa on merkittävää niin suorituskkyjen kehittämisen kuin osallistumisen vaikuttavuuden kannalta.

Kriisinhallintaoperaatioista saadut kokemukset hyödynnetään sekä kansallisten että kriisinhallinnan suorituskkyjen kehittämisessä. Sotilaallisen kriisinhallinnan suorituskkyjä on kyettävä käyttämään vaativissa ja nopeasti käynnistettävissä eri organisaatioiden tai koalitioiden operaatioissa sekä koulutus- ja neuvonantotehtävissä.

Sotilaalliselle kriisinhallinnalle tavoitteet:

— Puolustusvoimat on toteuttanut sille osoitetut sotilaalliset kriisinhallintatehtävät sekä kansainvälisen avunantamisen tehtävät, ulkoministeriölle annettavat konsulipalvelujen tuen tehtävät ja Naton pysyvät rauhanajan tehtävät.

— Puolustusvoimilla on valmius osallistua uusiin sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin, kansainvälisen avunantamisen tehtäviin, ulkoministeriölle annettaviin konsulipalvelujen tuen tehtäviin ja Naton pysyviin rauhanajan tehtäviin.

Sotilaallisen kriisinhallinnan menot

	2023 tilinpäätös	2024	2025 esitys
		varsinainen talousarvio	
Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (UM), milj. euroa	46,0	53,1	53,1
Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (PLM), milj. euroa	67,5	66,1	64,9
Yhteensä	113,5	119,2	118,0

20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 64 920 000 euroa.

Momentin määräraha muutetaan kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) tarkoitettujen kriisinhallintahenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, muonanparannusraha- ja koulutusmenojen sekä valtion eläkemaksun ja kriisinhallintahenkilöstölle palvelusajaksi otetun henkilövakuutuksen kustannusten maksamiseen sekä sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön ryhmätapaturmavakuutusta vastaavien etuuksien maksamiseen ja niistä aiheutuvien hallintokulujen maksamiseen
- 2) EU:n taisteluosastojen koulutusajan palkkaus-, muutto- ja asumismenoihin sekä siirtokorvauksiin
- 3) enintään vuosittain 25 henkilötyövuotta vastaavan sotilastarkkailijahenkilöstön palkkaamiseen ja kansallisen päivärahan maksamiseen sekä määräaikaisiin rotaatiokierron henkilöstön tehtäviin
- 4) valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen sekä kansainvälisten kriisinhallintakurssien menojen maksamiseen
- 5) suomalaisten kriisinhallintajoukkojen henkilöstön matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen
- 6) Suomen kansainväliseen kriisinhallintaan nimeämien joukkojen varustamisesta aiheutuviin menoihin
- 7) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön puitteissa annettavaan koulutukseen ja sen edellyttämiin ampumatarvike-, huolto- ja materiaalikuluihin
- 8) kansainvälisen kriisinhallintatyön puitteissa yksittäisille maille annettavasta tuesta aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen puolustussektorilla ja vakauttamistehtäviin konfliktien jälkeen
- 9) sellaisten kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden, joihin Suomi ei lähetä henkilöstöä tai muuten osallistu, materiaalisesta tukemisesta aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen
- 10) Strategic Airlift Capability (SAC) -sopimuksen hallinto- ja käyttökustannuksista aiheutuviin menoihin
- 11) Suomen osallistumisesta Pohjoismaiden Base Camp -pooliin aiheutuviin menoihin
- 12) yhdessä momentin 24.10.20 määrärahan kanssa enintään 450 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön, myös virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkausmenoihin
- 13) Euroopan unionin sotilaallisen koulutusoperaation (EUMAM Ukraine) menoihin.

Käyttösuunnitelma (euroa)

01.	Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	4 471 000
03.	Sotilastarkkailijatoiminnan menot	2 880 000
05.	Irakin koulutusoperaation menot	6 837 000
06.	EUTM/Mosambikin koulutusoperaation menot	278 000
07.	Kriisinhallintaoperaatioiden yhteiset menot	10 699 000
08.	Kriisinhallinnan joukkojen kehittämisohjelma	10 300 000
09.	EUNAVFOR ASPIDES	265 000
10.	Operation Prosperity Guardian	185 000
11.	EUTM/Somalian koulutusoperaation menot	765 000
12.	EUNAVFOR MED Irini, Välimeren operaation menot	297 000
13.	EUMAM/Ukrainan koulutusoperaation menot	5 597 000
15.	Libanonin kriisinhallintaoperaation menot	11 770 000
16.	EUTM/Malin koulutusoperaation menot	200 000
19.	Naton Irakin koulutusoperaation menot (NMI)	256 000
20.	Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämeneihin ja niiden jatkamiseen, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintameneihin	10 120 000
Yhteensä		64 920 000

Selvitysosa: Momentin määräraha muutetaan kaksivuotisesta kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi. Kolmevuotinen siirtomääräraha joustavoittaa rahoituksen käyttöä ja vähentää tilijaottelunmuutoksia.

Määräraha on mitoitettu Suomen kriisinhallintajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti ottaen huomioon ne kriisinhallintaoperaatiot, joihin Suomi todennäköisesti tulee osallistumaan vuonna 2025.

Afganistanin Resolute Support -operaatio ja Malin YK-operaatio (MINUSMA) eivät jatku vuonna 2025.

Päätösosaan on lisätty sotilastarkkailijahenkilöstön ja operaatioiden kotimaassa tapahtuvan rotaatiokierron määräaikaisten henkilöstön enimmäismäärä henkilötyövuosina.

Momentin määrärahan vähentäminen 5 milj. eurolla aiheutuu siitä, että Kriisinhallinnan kehittämisohjelman 2023 -tilausvaltuus on uudelleenbudjetoitu vuoden 2024 toisessa lisätalousarviossa momentille 27.10.18 Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2023 -tilausvaltuuteen (PVKEH 2023). Tästä johtuen momentin määrärahataso alenee vuosina 2025 ja 2026 väliaikaisesti 5 milj. eurolla.

Sotilaallisen kriisinhallinnan kustannusten korvaukset ja muut tulot tuloutetaan momentille 12.27.99.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 64 860 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 60 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ennakollinen kustannustasotarkistus 1,5 %	959
KRIHAKHEHO 2023 -tilausvaltuus uudelleenbudjetointi (LTA II 2024)	-5 000
Vuoden 2023 toteutuneen indeksikehityksen mukainen tarkistus	2 851
Yhteensä	-1 190

2025 talousarvio	64 920 000
2024 II lisätalousarvio	-3 834 000
2024 talousarvio	66 110 000
2023 tilinpäätös	67 535 000

95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää suomalaisista kriisinhallintajoukoista aiheutuvien puolustusministeriön hallinnonalan menojen laskutuksessa syntyviin kurssieroihin.

2025 talousarvio	10 000
2024 talousarvio	10 000
2023 tilinpäätös	1 123